

Proves d'accés a la Universitat. Curs 2008-2009

Llengua catalana i literatura

Sèrie 1

Escolliu UNA de les dues opcions.

OPCIÓ A

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

CLARICE GRANT. EL SILENCI DIPLOMÀTIC

Clarice Grant va néixer al si d'una família aristocràtica a Washington DC, tot i que per la banda paterna provenia del sud del país. Després de casar-se amb un diplomàtic de carrera, va viure en diferents capitals del món fins que, mig segle després, va tornar a Washington i, al cap d'una breu temporada, es va adonar que no hi tenia arrels i es va instal·lar a la mansió familiar de Virgínia, on viu actualment.

De l'ambaixada a Oslo, en recorda alguna de les frases de l'enginyós falangista Agustín de Foxà, aleshores ambaixador a Hèlsinki. Per exemple: «Si Déu existeix, és espanyol.» Dels anys passats a Atenes, Clarice Grant n'ha conservat el costum de batejar en grec els seus gats, que tots es diuen Agapi-mu («estimat meu»), amb el número d'ordre corresponent al darrere. Però els països que l'han marcat més han estat la República Dominicana i l'Iran (Clarice Grant sempre diu «Pèrsia»: hi va passar nou anys i no hi ha tornat d'ençà del cop d'estat de l'imam Khomeini).

El dia que l'ambaixador Grant i la seva esposa van arribar a Santo Domingo, les autoritats els van oferir un ball de benvinguda. Clarice es va fixar en un home que ballava el merengue amb un gran sentit del ritme.

—Qui és? —va preguntar.

—El ministre de la Guerra.

«Doncs ja m'agradaria que el del meu país ballés tan bé», va pensar ella. Amb el temps va tenir ocasió de conèixer personalment el ministre, i fins i tot de ballar-hi, fet que li va ser d'ajuda més endavant. Clarice Grant evoca com, en el curs d'uns avalots al carrer on hi havia l'ambaixada nord-americana, la policia va disparar una granada lacrimògena que va entrar per la finestra a l'habitació on ella guardava la seva col·lecció d'orquídies, reunida a còpia d'anys de dedicació. Després de queixar-se al ministre de la Guerra, aquest es va encendre d'indignació:

—¡El humo de nuestras granadas puede lastimar las flores de la embajadora! ¡Esto es una infamia!

El cap de policia que havia dissolt la manifestació va ser destituït de manera fulminant.

El clima tropical sembla que té efectes directes en la conducta política. En una ocasió en què una delegació d'estudiants revolucionaris havia d'entrevistar-se amb el seu marit a l'ambaixada, li van trucar per anul·lar l'entrevista perquè, van dir, feia tanta calor que havien preferit anar a la platja.

—Oh —somriu mentre evoca aquella època—, eren uns revolucionaris molt tractables.

Un cas semblant era el del rector d'una de les universitats del país, conegut per les seves idees marxistes. En una sobretaula els va confessar que cada nit el visitava un fantasma a casa seva.

—Un fantasma? —va repetir ella, sorpresa—. Com pot ser que un partidari del materialisme històric com vostè cregui en els fantasmes?

—Senyora —va respondre el rector—, perquè jo només sóc marxista de dia.

Vicenç PAGÈS JORDÀ. *El poeta i altres contes*. 2005

1. Comprensió

1.1. A partir de la informació que ofereix el text, descriuiu, en sis línies com a màxim, el personatge que li dóna títol.

[1 punt]

1.2. En sis línies com a màxim, comenteu en què es basa la comicitat de les dues anècdotes que s'expliquen a la part final del text. (Podeu fer el comentari centrant-vos en les expressions *eren uns revolucionaris molt tractables* i *jo només sóc marxista de dia*, que es troben subratllades en el text.)

[1 punt]

1.3. En el text hi ha subratllats quatre fragments entre cometes. Responen a les qüestions següents, tot completant cada resposta amb una justificació clara i breu:

a) Tots quatre fragments s'han de considerar citacions de paraules dites?

b) Considerats com a missatges, tenen tots els fragments un emissor identificable a partir del text?

[1 punt]

1.4. Per a cadascun dels mots següents, que trobareu subratllats en el text, indiqueu un sinònim que pugui substituir-lo adequadament en el context discursiu en què apareix:

banda mansió avalots entrevista

[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolueu, en unes dues-centes paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

a) La narrativa de Mercè Rodoreda.

b) Expliqueu una anècdota divertida que hàgiu protagonitzat o que hàgiu sentit dir d'algun conegut.

3. Reflexió lingüística sobre el text

3.1. Identifiqueu de quin tipus són les oracions subordinades següents, que trobareu subratllades en el text:

- a) *tot i que per la banda paterna provenia del sud del país*
- b) *Després de casar-se amb un diplomàtic de carrera*
- c) *que tots es diuen Agapi-mu*
- d) *per anul·lar l'entrevista*
- e) *que havien preferit anar a la platja*
- f) *perquè jo només sóc marxista de dia*

[1 punt]

3.2. En el fragment següent, que trobareu subratllat en el text, hi ha constituents (mots o sintagmes) que exerceixen la funció sintàctica de subjecte; d'altres, la de complement directe; d'altres, la de complement de règim verbal, i d'altres, la de complement circumstancial: *El dia que l'ambaixador Grant i la seva esposa van arribar a Santo Domingo, les autoritats els van oferir un ball de benvinguda.*

Transcriviu íntegrament en el quadern de respostes cadascun dels constituents damunt dits, i indiqueu quina funció sintàctica exerceixen.

[1 punt]

3.3. Anoteu en el quadern de respostes TOTS els mots del text que porten accent diacrític. (No cal que expliqueu per quin motiu en porten; si algun d'aquests mots surt més d'una vegada, no cal que ho feu constar.)

[0,5 punts]

3.4. Pareu atenció al fragment següent, subratllat en el text: *Clarice Grant evoca com, en el curs d'uns avalots al carrer on hi havia l'ambaixada nord-americana, la policia va disparar una granada lacrimògena que va entrar per la finestra.*

De les quatre opcions següents, només UNA és del tot correcta. Indiqueu quina és:

- a) *evoca* ÉS un verb transitiu, i *l'ambaixada nord-americana* FA de subjecte.
- b) *on* ÉS un pronom relatiu, i *hi* FA de complement circumstancial de lloc.
- c) *que* ÉS una conjunció, i *la policia* FA de subjecte.
- d) *va* ÉS un verb auxiliar, i *com* INTRODUEIX una oració subordinada substantiva.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

adonar mansió enginyós batejar es diuen

[1 punt]

OPCIÓ B

Llegiu aquest text i responeu a les qüestions següents.

Albert Einstein (Ulm, 14 de març de 1879 - Princeton, Nova Jersey, 18 d'abril de 1955) Físic alemany. Es naturalitzà suís (1900), i posteriorment, nord-americà (1940). Educat a Munic i a Suïssa, es doctorà el 1905 a Zuric. Féu també estudis de música (era un bon intèrpret de violí). No trobà lloc en l'ensenyament fins al 1909 a la universitat de Zuric (en 1902-09 fou empleat d'una oficina de patents a Berna); el 1911 passà a la de Praga, el 1912 a l'escola politècnica de Zuric, i el 1913 a la universitat de Berlín; dirigí l'institut de física Kaiser Wilhelm i fou membre de l'acadèmia prussiana de ciències. Els primers treballs publicats per Einstein daten del 1905 (com *Zur Elektrodynamik bewegter Körper*; 'Sobre l'electrodinàmica dels cossos en moviment'), quatre dels quals —els dedicats a l'anàlisi matemàtica del moviment brownià, a l'efecte fotoelèctric, a l'establiment de l'equivalència massa-energia i a exposar els fonaments de la teoria especial (o restringida) de la relativitat— s'ocupen en especial dels temes que havien d'impulsar l'espectacular i revolucionari tomb que ha fet passar d'una concepció newtoniana del món físic a la fornida per la geometrització espaciotemporal de la física moderna. En el decurs del decenni 1910-20 treballà per generalitzar la seva teoria relativista inicial, i els seus esforços per incloure-hi una teoria del camp gravitatori reeixiren el 1916, que publicà la famosa teoria de la relativitat (*Die Grundlagen der allgemeinen Relativitätstheorie*; 'Els fonaments de la teoria de la relativitat general'). El 1921 li fou atorgat el premi Nobel de física pel seu treball sobre l'efecte fotoelèctric. Viatjà pels EUA (on el 1921 féu una campanya prosionista), per Europa i per Àsia. Pel febrer del 1923, a través de l'enginyer Casimir Lana i Serrate, anà a Barcelona invitat pels cursos monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi de la Mancomunitat —portats per Rafael Campalans— i per la Universitat; dictà un curset, reservat a iniciats, sobre la seva teoria de la relativitat, a l'Institut d'Estudis Catalans, on fou presentat per Puig i Cadafalch i per Esteve Terradas, i a l'Acadèmia de Ciències. Visità Poblet i, a Barcelona, la seu de la CNT, on fou rebut per Àngel Pestaña; l'ajuntament li féu un homenatge al Saló de Cent. El 1933, per la seva condició de jueu, s'hagué d'exiliar d'Alemanya i s'instal·là a Princeton, on fou membre de l'Institute for Advanced Study i on residí fins a la seva mort, treballant en la teoria de la relativitat generalitzada, en la teoria del camp unificat, la qual abasta alhora els fenòmens electromagnètics i gravitatoris, i en discussions crítiques sobre les interpretacions físicofilosòfiques de la teoria quàntica. El 1939 advertí el president Roosevelt, en una cèlebre carta, del perill que Alemanya s'anticipés als EUA sobre la investigació atòmica, cosa que motivà la creació del projecte Manhattan. Tanmateix, milità en el pacifisme. Einstein és una de les figures més representatives del progrés científic del segle xx, i la seva personalitat ha ultrapassat l'àmbit merament científic per a esdevenir un símbol.

(Ramon Prats)

Gran enciclopèdia catalana. <<http://www.enciclopedia.cat>>

1. Comprensió

1.1. Resumiu, en vuit línies com a màxim, aquest article de la *Gran enciclopèdia catalana*. (Per a fer-ho, seleccioneu la informació realment important de la vida i de l'obra d'Einstein.)

[1 punt]

1.2. L'article consisteix en un ampli conjunt d'informacions sobre fets directament relacionats amb Einstein. Algunes d'aquestes informacions inclouen una valoració o qualificació positiva explícita, la qual se suposa universalment compartida i no s'ha de considerar, doncs, subjectiva. Anoteu en el quadern de respostes quatre exemples d'aquestes informacions valoratives.

[1 punt]

1.3. Reproduïu en el quadern de respostes TOTS els fragments entre parèntesis de l'article i indiqueu breument, per a cadascun d'aquests fragments, quin tipus d'informació proporciona.

[1 punt]

1.4. En el text trobareu subratllats els mots següents:

dedicats fornida atorgat portats

Anoteu en el quadern de respostes un sinònim de cadascun d'aquests mots que pugui substituir-lo adequadament en el context en què apareix.

[1 punt]

2. Expressió i comentari crític

Desenvolpeu, en unes dues-centes paraules, UN dels temes següents:

[2 punts]

a) Comenteu aquest text sobre Einstein, tenint en compte que els articles d'enciclopèdia sobre científics ofereixen aspectes biogràfics i, alhora, de divulgació científica.

b) Les característiques principals del discurs científic.

3. Reflexió lingüística sobre el text

3.1. Identifiqueu de quin tipus són les oracions subordinades següents, que trobareu subratllades en el text:

- a) *per generalitzar la seva teoria relativista inicial*
- b) *per incloure-hi una teoria del camp gravitatori*
- c) *que publicà la famosa teoria de la relativitat*
- d) *on fou rebut per Àngel Pestaña*
- e) *que Alemanya s'anticipés als EUA sobre la investigació atòmica*
- f) *per a esdevenir un símbol*

[1 punt]

3.2. En el fragment següent, que trobareu subratllat en el text, hi ha constituents (mots o sintagmes) que exerceixen la funció sintàctica de complement de règim verbal; d'altres, la de complement circumstancial; d'altres, la d'atribut, i d'altres, la de determinant nominal: *s'instal·là a Princeton, on fou membre de l'Institute for Advanced Study i on residí fins a la seva mort.*

Transcriviu íntegrament en el quadern de respostes cadascun dels constituents damunt dits, i indiqueu quina funció sintàctica exerceixen.

[1 punt]

3.3. Anoteu en el quadern de respostes TOTS els mots del text que porten accent diacrític. (No cal que expliqueu per quin motiu en porten; si algun d'aquests mots surt més d'una vegada, no cal que ho feu constar.)

[0,5 punts]

3.4. Pareu atenció al fragment següent, subratllat en el text: *El 1921 li fou atorgat el premi Nobel de física pel seu treball sobre l'efecte fotoelèctric.*

De les quatre opcions següents, només UNA és correcta. Indiqueu quina és:

- a) *El 1921* FA de subjecte, i *pel seu treball sobre l'efecte fotoelèctric* NO FA de complement d'agent.
- b) *atorgat* NO ÉS un participi passat, i *el premi Nobel de física* NO FA de subjecte.
- c) *El 1921* NO FA de subjecte, i *pel seu treball sobre l'efecte fotoelèctric* FA de complement d'agent.
- d) *atorgat* ÉS un participi passat, i *el premi Nobel de física* FA de subjecte.

[0,5 punts. Si la resposta és errònia, es descomptaran 0,15 punts. Si no responeu a la pregunta, no s'aplicarà cap descompte.]

3.5. Descriviu o representeu amb símbols fonètics els sons que corresponen a les lletres en negreta:

trobà **l**loc ensenyament fins al **Z**uric

[1 punt]

